

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 1

M.A. (PART - I) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP 401 : Cognitive Processes Learning and Memory)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Figures to the right of each question indicate full marks.

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) Define the concept of 'Point of Subjective Equality (PSE)'.
- (2) Represent diagrammatically four types of responses in signal detection theory.
- (3) Give the principle of Closure with suitable example.
- (4) What is Pregnanz?
- (5) What are Templates?
- (6) What is bottom-up processing?
- (7) Differentiate between Convergent thinking and Divergent thinking.
- (8) What is Eye-witness Testimony?
- (9) What is Logogenes?
- (10) What is inter-effect associative strength (IIAS)?
- (11) Differentiate between Serial recall and Free recall.
- (12) What is the role of reward and punishment according to Guthrie's theory of learning.
- (13) Describe the interference theory of forgetting.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Explain Ame's contribution to the field of perception.
- (2) Explain Hebb's contribution in memory.
- (3) Describe secondary organization in memory.
- (4) Describe psychoanalytic theory of forgetting.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Explain different techniques to measure creativity.
- (2) What is Memory? Discuss various memory improvement techniques.
- (3) What is Coding? Discuss coding process given by Bower (1972).
- (4) What is Forgetting? Describe various theories of forgetting.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) What is Cognitive Psychology? Discuss historical perspective of cognitive psychology.
- (2) What is Speech Perception? Elaborate the theories of speech perception.
- (3) What is Reinforcement? Write on 'schedules of reinforcement'.
- (4) Describe the neuropsychological assessment of memory with its limitations.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भाकरता मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) 'व्यक्तिनिष्ठ समानता बिंदू' (PSE) संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- (२) संकेत शोध उपपत्तीतील चार प्रतिक्रिया आकृतीद्वारा दाखवा.
- (३) समीपनेचे तत्त्व उदाहरणासह सांगा.
- (४) अर्थगर्भता (Pregnanz) म्हणजे काय?
- (५) अनुरूपे (Templates) म्हणजे काय?
- (६) 'आंशिकतेकडून समग्रतेकडे प्रक्रिया' म्हणजे काय?
- (७) एकमुखी विचार व बहुमुखी विचार यांमधीत भेद स्पष्ट करा.
- (८) प्रत्यक्षदर्शी पुरावा म्हणजे काय?
- (९) शब्दजन्म (Logogenes) म्हणजे काय?
- (१०) आंतर परिणाम साहचर्य प्राबल्य (IIAS) म्हणजे काय?
- (११) श्रेणीक प्रत्यावहन व मुक्त प्रत्यावहन यांतील फरक सांगा.
- (१२) गथरी यांच्या उपपत्तीनुसार बक्षीस व शिक्षा यांची अध्ययनातील भूमिका स्पष्ट करा.
- (१३) विस्मरण विषयक व्यत्यय उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) एमे (Ame) यांचे 'संवेदन' क्षेत्रविषयक योगदान स्पष्ट करा.
- (२) हेब (Hebb) यांचे स्मृतीविषयक योगदान स्पष्ट करा.
- (३) स्मृतीविषयक दुय्यम संघटन विशद करा.
- (४) विस्मरणविषयक मनोविश्लेषणात्मक उपपत्ती मांडा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) सर्जनशीलता मापनाची विविध तंत्रे विशद करा.
- (२) स्मृती म्हणजे काय? विविध स्मृती वर्धक तंत्रांविषयी चर्चा करा.
- (३) सांकेतीकरण म्हणजे काय? बॉवर (१९७२) यांनी दिलेली सांकेतीकरण प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (४) विस्मरण म्हणजे काय? विस्मरणविषयक विविध सिद्धांतांबाबत लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) बोधनिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? बोधनिक मानसशास्त्राची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी लिहा.
- (२) वाचा संवेदन म्हणजे काय? वाचासंवेदन विषयक विविध सिद्धांतांवर चर्चा करा.
- (३) प्रबलन म्हणजे काय? 'प्रबलनाचे प्रमुख योजनालेखां' बाबतीत लिहा.
- (४) स्मृतीचे चेतामानसशास्त्रीय मापन त्याच्या मर्यादांसहित लिहा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 10

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 551 : Career and Personal Counseling)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Figures indicated on the right side of question are marks..

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) Define Vocational Psychology.
- (2) Name four factors which are influential in selecting career.
- (3) What is Marital Counselling?
- (4) Name the major stages of occupational life cycle given by Super.
- (5) Define Mental Retardation.
- (6) Define Occupational Stress.
- (7) Enumerate the causes of HIV.
- (8) What is Team Cohesion?
- (9) Name two ethical questions in HIV work.
- (10) What is Group Counseling?
- (11) What is sport anxiety?
- (12) Define crisis intervention.
- (13) Name four distinctive aspects of foreign student clients.

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Explain the nature of AIDS counselling.
- (2) Explain the relationship between career education, career development and career counselling.
- (3) What are the indicators of need for counselling in athletes?.
- (4) What is the importance of clients' self - discovery in career counselling.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Explain the characteristics of older adults as clients.
- (2) Explain how suicides can be prevented with the help of counselling.
- (3) Illustrate the importance of self-help groups.
- (4) Describe the influence of leadership on team cohesion.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Explain the nature of learning disability. Discuss how counsellor can handle learning disability.
- (2) Describe the nature of rehabilitation of physically handicapped?
- (3) Discuss what career counsellors can do to facilitate potential in their minoring group and disable clients?
- (4) Describe various applications of counselling at work place.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा.

[२०]

- (१) व्यावसायिक मानसशास्त्राची व्याख्या द्या.
- (२) करिअर निवडीवर प्रभाव पाडणाऱ्या चार घटकांची नावे सांगा.
- (३) वैवाहिक समुपदेशन म्हणजे काय?
- (४) सुपर यांनी सांगितलेल्या व्यावसायिक जीवन चक्रातील महत्त्वाच्या अवस्थांची नावे सांगा
- (५) मतिमंदत्वाची व्याख्या द्या.
- (६) व्यावसायिक ताणाची व्याख्या द्या.
- (७) एच्. आय्. व्ही. ची कारणे सांगा.
- (८) समूह संसक्ती म्हणजे काय?
- (९) एच्. आय्. व्ही. च्या कार्याशी निगडित दोन नैतिक प्रश्न सांगा.
- (१०) समूह समुपदेशन म्हणजे काय?
- (११) क्रीडाविषयक चिंता म्हणजे काय?
- (१२) आपत्कालीन आंतरनिरसनाची व्याख्या द्या.
- (१३) परदेशी विद्यार्थी असणाऱ्या सदल्लार्थींची चार वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा.

[१०]

- (१) एड्स विषयक समुपदेशनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (२) करिअर शिक्षण, करिअर विकास आणि करिअर समुपदेशन यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (३) खेळाडूंमधील समुपदेशनाची गरज ओळखण्याचे निकष सांगा.
- (४) करिअर समुपदेशनातील सल्लार्थींच्या स्वशोधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा.

[२०]

- (१) वृद्ध सल्लार्थींची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (२) समुपदेशनामुळे आत्महत्या रोखण्यास कशी मदत होते.
- (३) स्व-मदत गटांचे महत्त्व सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (४) नेतृत्वाचा समूह संसक्तीवर पडणारा प्रभाव वर्णन करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा.

[३०]

- (१) अध्ययन अक्षमतेचे स्वरूप स्पष्ट करा. अध्ययन अक्षमतेचे व्यवस्थापन समुपदेशक कसे करू शकतो त्याची चर्चा करा.
- (२) अपंगांच्या पुनर्वसनाचे स्वरूप वर्णन करा.
- (३) अल्पसंख्यांक समुदायातील व अपंग सल्लार्थींमधील क्षमतांचा महत्त्व म विकास घडविण्यासाठी करिअर समुपदेशक काय करू शकतो त्याची चर्चा करा.
- (४) समुपदेशनाचे कामाच्या ठिकाणचे उपयोजन वर्णन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 11

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 521 : Theory and Practice of Guidance and
Counselling)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Marks for each question are indicated on the right side of questions.

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) Define humanistic approach to counselling.
- (2) Give four examples of life goals.
- (3) Define meta memory.
- (4) Define social disadvantage.
- (5) Give two important differences between cumulative and anecdotal records
- (6) Enumerate four personality estimates used in schools.
- (7) Give two disadvantages of projective techniques.
- (8) Name two Indian tests of intelligence.
- (9) Give 4 causes of greater need of guidance in India.
- (10) Define case conference.
- (11) What is the criterion for the gifted?
- (12) What is dissemination of information?
- (13) Define ADHD.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) What is the relation between guidance and counselling?
- (2) Describe emotional problems of the aged.
- (3) Explain different meanings of exceptionality.
- (4) What is the difference between retardation and autism?

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Discuss non-directive counselling along with its advantages and disadvantages.
- (2) Discuss relation of guidance to education.
- (3) Describe major problems of parent-child relations in adolescence.
- (4) Discuss nature of learning disability and its types.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Discuss and critically evaluate Holland's theory of vocational development.
- (2) Discuss any one sensory handicap along with emotional problems related to it.
- (3) Discuss and critically evaluate segregation program for education of the exceptionals.
- (4) Prepare a case study outline for a child of eight years who has cognitive problems.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा.

[२०]

- (१) समुपदेशनाच्या मानवतावादी दृष्टिकोनाची व्याख्या द्या.
- (२) जीवन ध्येयांची चार उदाहरणे द्या.
- (३) मेटा-स्मृतीची व्याख्या द्या.
- (४) सामाजिक वंचनाची व्याख्या द्या.
- (५) संचयी नोंदी व दंतकथात्मक नोंदी यांतील दोन महत्त्वाचे फरक स्पष्ट करा.
- (६) शाळेत वापरल्या जाणाऱ्या व्यक्तिमत्व चाचण्यांची यादी करा.
- (७) प्रक्षेपण तंत्राचे दोन तोटे सांगा.
- (८) बुद्धिमत्तेच्या दोन भारतीय चाचण्यांची नावे लिहा.
- (९) भारतात मार्गदर्शनाची गरज अधिक असण्याची चार कारणे द्या.
- (१०) केस कॉन्फरन्सची व्याख्या द्या.
- (११) श्रेष्ठतमबुद्धीचे निकष सांगा.
- (१२) माहितीचे प्रसारण म्हणजे काय?
- (१३) ADHD ची व्याख्या द्या.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत द्या.

[१०]

- (१) मार्गदर्शन व सहमंत्रण यांतील संबंध काय?
- (२) वृद्धांच्या भावनिक प्रश्नांचे वर्णन करा.
- (३) अपवादात्मकतेच्या वेगवेगळ्या अर्थांचे स्पष्टीकरण करा.
- (४) मतिमंदत्व व स्वमग्नतेत कोणता फरक असतो?

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २५० शब्दांत द्या.

[२०]

- (१) अनिदेशी समुपदेशनाची त्याच्या फायद्या-तोट्यांसह चर्चा करा.
- (२) मार्गदर्शन व शिक्षण यांच्या संबंधांची चर्चा करा.
- (३) कुमारावस्थेतील पालक-बालक संबंधातील मुख्य समस्यांचे वर्णन करा.
- (४) अध्ययन अक्षमतेचे स्वरूप व प्रकार यांची चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे द्या.

[३०]

- (१) व्यवसाय विकासाच्या हॉलंड यांच्या सिद्धांताची चर्चा करून सटीप मूल्यमापन करा.
- (२) ज्ञानेंद्रियांच्या अपंगत्वाच्या एका प्रकाराची व त्याच्याशी निगडित भावनिक प्रश्नांची चर्चा करा.
- (३) विशेष मुलांच्या शिक्षणासाठी विभक्त कार्यक्रमाची चर्चा करून सटीक मूल्यमापन करा.
- (४) बोधनिक समस्या असलेल्या आठ वर्षांच्या मुलाच्या व्यक्तिअभ्यासाची रूपरेषा तयार करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 12

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 531 : Psychodiagnostics and Psychotherapy)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Marks for each question are indicated on the right side of question.

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) What does REBT stand for?
- (2) Define behavior therapy.
- (3) What is the full form of MMPI?
- (4) Mention three eastern therapies.
- (5) What are the two types of projective tests?
- (6) Mention any one feature of Sufi therapy.
- (7) List any two assumptions of behavior therapy.
- (8) What is Rogers' therapy called?
- (9) Give the list of Buddhist stages (path).
- (10) Give the names of the four stages in thought stopping.
- (11) Name the tests in Verbal Scale of WAIS.
- (12) Mention two features of the image of a Sufi healer.
- (13) Draw Eysenck's 3 - dimensional model.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Describe any two psychological games given by Berne.
- (2) What do modelling processes involve?
- (3) Describe the main features of the phenomenology of the healing process.
- (4) How is mental illness explained in Indian thought?

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Explain the major features of family therapy.
- (2) What are the major contents of a clinical report?
- (3) Describe Dollard and Miller's view of mental illness.
- (4) Explain Horney's view of culture and neurosis.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Draw a figure and explain complex formation in Jung's view.
- (2) Discuss the transactional model of stress. Use a diagram.
- (3) Describe Freudian psychoanalysis as therapy.
- (4) Evaluate the use of yoga as a psychotherapy for modern times.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण २० शब्दांत उत्तरे लिहा.

[२०]

- (१) REBT कूशाचे संक्षिप्त रूप आहे?
- (२) वर्तनोपचाराची व्याख्या लिहा.
- (३) MMPI चे पूर्ण रूप लिहा.
- (४) तीन पौर्वात्य (Eastern) उपचार सांगा.
- (५) प्रक्षेपण चाचण्यांचे दोन प्रकार कोणते?
- (६) सूफी उपचार पद्धतीची कोणतीही दोन गृहीत तत्त्वे सांगा.
- (७) वर्तनोपचाराची कोणतीही दोन गृहीत तत्त्वे सांगा.
- (८) रॉजरच्या उपचारपद्धतीला कोणत्या नावाने संबोधिले जाते?
- (९) बौद्ध अवस्थांची (मार्गाची) यादी द्या.
- (१०) विचार थांबविण्याच्या चार अवस्था लिहा.
- (११) WAIS मधील शाब्दिक मापनीतील चाचण्यांची नावे लिहा.
- (१२) 'सूफी हीलर'च्या प्रतिमेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (१३) आयझेंकच्या त्रि-मितीय प्रारूपाची आकृती काढा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. [१०]

- (१) बर्नने सुचविलेल्या कोणत्याही दोन मानसशास्त्रीय खेळांचे वर्णन करा.
- (२) प्रतिरूप अनुसरण प्रक्रियांमध्ये काय समाविष्ट असते?
- (३) 'हीलिंग' प्रक्रियेच्या प्रत्ययवादाची प्रमुख वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- (४) भारतीय विचारानुसार मानसिक आजाराचे स्पष्टीकरण कसे केले जाते?

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. [२०]

- (१) कुटुंब उपचाराच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचे स्पष्टीकरण करा.
- (२) चिकित्सा-अहवालात मुख्यतः काय अंतर्भूत असते?
- (३) डॉलार्ड आणि मिलर यांचा मानसिक आजाराविषयीचा दृष्टिकोन वर्णन करा.
- (४) संस्कृती आणि चेतापदशा यांविषयीचा हॉर्नेचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. [३०]

- (१) युंगच्या मतानुसार गंडाची घडण कशी होते?
- (२) ताणाच्या विनिमय प्रारूपाची चर्चा करा. आकृती काढा.
- (३) एक उपचारपद्धती म्हणून फ्रॉइडच्या मनोविश्लेषणाचे वर्णन करा.
- (४) आधुनिक कालातीत एक मानसोपचार म्हणून योगाचे मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 13

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 541 : Human Relations and Organizational
Development)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Marks are indicated on the right side of the questions.

Q.1. Answer **any ten** questions of the following, each in about **20** words : [20]

- (1) Define Work Motivation.
- (2) What do you mean by the term 'ERG' in Adlerfer's theory of motivation.
- (3) Define Hygiene Factors.
- (4) What are the different process theories of work motivation.
- (5) What is grapevine communication.
- (6) State any two bases of power.
- (7) Define Communication.
- (8) State the political implication of power in organizational setting.
- (9) What are organizational development values?
- (10) State Kurt Lewin's contribution to organizational development.
- (11) Mention forces of change.
- (12) Why do people resist change?
- (13) What is the Fundamental Strength of Organizational Development?

Q. 2. Answer any two of the following, each in about 50 words : [10]

- (1) Compare and contrast Maslow's theory with Herzberg's theory of motivation.
- (2) With a suitable sketch explain the downward and upward communication.
- (3) Explain briefly, intra-individual conflict in terms of frustration model.
- (4) Describe Fiedler's contingency theory of leadership.

Q. 3. Answer any two of the following, each in about 150 words : [20]

- (1) Explain any one technique to resolve interpersonal conflict.
- (2) What is Leadership? Explain the path goal theory of leadership.
- (3) Explain how the survey research and feedback stem and socio - technical stem influenced O.D.
- (4) Explain any two models of 'planned change'.

Q. 4. Answer any two of the following, each in about 500 words : [30]

- (1) Explain 'morale' and elaborate on different methods of measuring morale.
- (2) Explain in detail the diagnostic process of O.D. Discuss the managerial dimensions of data collection.
- (3) Critically evaluate the different O.D. interventions used in improving inter-group relations.
- (4) Critically evaluate the effect of O.D. What are the recent trends in O.D. research?

_____

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा.

[२०]

- (१) कार्यप्रेरणेची व्याख्या लिहा.
- (२) अँडलरफरच्या प्रेरणा - सिद्धांतातील 'ERG' या संज्ञेचा अर्थ लिहा.
- (३) स्वास्थ्य घटकांची व्याख्या लिहा.
- (४) कार्य प्रेरणेच्या विविध प्रक्रिया उपपत्ती कोणत्या?
- (५) 'ग्रेपवाइन' संप्रेषण म्हणजे काय?
- (६) सत्तेचे कोणतेही दोन मूलाधार सांगा.
- (७) संप्रेषणाची व्याख्या लिहा.
- (८) संघटनेच्या क्षेत्रात सत्तेचा राजकीय आशय सांगा.
- (९) संघटना विकासाची मूल्ये कोणती?
- (१०) कर्ट लेविनचे संघटना विकासातील योगदान सांगा.
- (११) 'बदला'चे प्रभावी घटक सांगा.
- (१२) लोक बदलाला विरोध का करतात?
- (१३) संघटना विकासाचे मूलभूत शक्तिस्थान कोणते?

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा.

[१०]

- (१) मॅस्लेच्या व हर्झबर्गच्या प्रेरणाविषयक सिद्धांतांची तुलना करा. त्यांच्यातील भेद सांगा.
- (२) सुयोग्य रेखाटनाच्या आधारे ऊर्ध्वगामी व अधोगामी संप्रेषण स्पष्ट करा.
- (३) वैफल्य-प्रारूपाच्या आधारे अंतःव्यक्तिक संघर्ष थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (४) फीडलरचा नेतृत्वविषयक आनुषंगिकता सिद्धांत वर्णन करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा.

[२०]

- (१) आंतरव्यक्तिक संघर्ष सोडविण्याच्या कोणत्याही एका तंत्राचे स्पष्टीकरण करा.
- (२) नेतृत्व म्हणजे काय? नेतृत्वविषयक 'पथ-ध्येय' सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (३) सर्वेक्षण संशोधन व प्रतिभरण शाखा, आणि सामाजिक-तांत्रिक शाखा यांचा संघटना विकासावर कसा परिणाम झाला?
- (४) 'नियोजित बदला'ची कोणतीही दोन प्रारूपे स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा.

[३०]

- (१) 'मनोधैर्य' स्पष्ट करा. मनोधैर्य मापनाच्या विविध पद्धतींचे वर्णन करा.
- (२) संघटना विकासाची निदान प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा. प्रदत्त संकलनाच्या व्यवस्थापकीय मित्तींची चर्चा करा.
- (३) आंतरसामूहिक संबंध सुधारण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या भिन्न संघटना विकास आंतरनिरसनांचे सटीक मूल्यमापन करा.
- (४) संघटना विकासाच्या परिणामाचे सटीक मूल्यमापन करा. संघटना विकास संशोधनातील अलीकडील कल कोणते?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 2

M.A. (PART - I) Examination – 2012
PSYCHOLOGY
(EP 402 : Advances in Social Psychology)
(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about 20 words each (any ten) :

[20]

- (1) Define Schema.
- (2) State the four channels of non-verbal communication.
- (3) What is Prototype?
- (4) Name two methods of attitude measurement.
- (5) Draw any two inconsistency diagrams of 'Balance Theory' given by Haidar.
- (6) Define Prejudice.
- (7) What is Frustration - Aggression hypothesis?
- (8) Define social power.
- (9) Enlist any two causes of prejudice formation.
- (10) What is Conformity?
- (11) Give the meaning of 'Personal Space'.
- (12) What is social change?
- (13) Enlist the physical features of college dormitories.

[4108] – 2

Page 1

P.T.O.

Q. 2. Answer in about 150 words each (any two) : **[10]**

- (1) Explain in brief the process of interpersonal communication.
- (2) Explain the term 'Groupthink'.
- (3) Explain in brief the functions of Territoriality.
- (4) 'Social exchange is an economic interactivity.' Explain.

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) : **[20]**

- (1) Discuss 'love as a type of interpersonal attraction' from social psychological perspective.
- (2) What is Group? Explain the characteristics of group structure.
- (3) Describe and differentiate the concepts of Density and Crowding in the context of social behaviour and environment.
- (4) Explain the Social Exchange theory. How is prisoner's dilemma game used as a method of studying bargaining behaviour? Explain.

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) : **[30]**

- (1) Define Social Psychology. Discuss various research methods in social psychology.
- (2) What is Gender? Explain similarities and differences in gender in the light of cultural perspective.
- (3) How do the physical features of social institutions influence the functioning of the institutions?
- (4) What is Aggression? Discuss the role of different factors in aggression.

_____

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) 'आकृतीबंधा'ची व्याख्या लिहा.
- (२) अभाषिक संप्रेषणाचे चार प्रघात विशद करा.
- (३) 'अदिरूपे' म्हणजे काय?
- (४) अभिवृत्ती मापनाच्या दोन पद्धतींची नावे लिहा.
- (५) हायडर यांच्या समतोल सिद्धांतामधील असमतोल दर्शविणाऱ्या दोन आकृत्या काढा.
- (६) 'पूर्वग्रहा'ची व्याख्या लिहा.
- (७) वैफल्य आणि आक्रमकता गृहीतक म्हणजे काय?
- (८) सामाजिक सत्तेची व्याख्या लिहा.
- (९) पूर्वग्रहाची कोणतेही दोन कारणे लिहा.
- (१०) 'अनुसारिता' म्हणजे काय?
- (११) व्यक्तिगत अंतराचा (Personal space) अर्थ लिहा.
- (१२) सामाजिक बदल म्हणजे काय?
- (१३) महाविद्यालयातील सामूहिक निवासस्थान (College dormitory) ची भौतिक लक्षणे सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) आंतरवैयक्तिक संप्रेषण प्रक्रियेचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- (२) 'समूहविचार' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) प्रादेशिकतेच्या कार्याचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- (४) 'सामाजिक विनिमय (Social exchange) ही एक अर्थिक आंतरक्रिया आहे,' स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) 'प्रेम ही संकल्पना आंतरवैयक्तिक आकर्षणाचा एक प्रकार आहे,' हे सामाजिक मानसशास्त्राच्या दृष्टिकोणातून स्पष्ट करा.
- (२) 'समूह' म्हणजे काय? समूह रचनेच्या वैशिष्ट्यांचे स्पष्टीकरण द्या.
- (३) घनता आणि गर्दी या संकल्पनांचे वर्णन व त्यांमधील भेद यांचे सामाजिक वर्तन आणि पर्यावरण या अंगाने स्पष्टीकरण द्या.
- (४) सामाजिक विनिमय सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा. सामाजिक सौदेबाजी (Bargaining) चे वर्तन समजावून घेण्यासाठी Prisoner's dilemma खेळ कसा उपयुक्त ठरतो याची चर्चा करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन):

[३०]

- (१) सामाजिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? सामाजिक मानसशास्त्राच्या विविध संशोधन पद्धतींचे वर्णन करा.
- (२) 'लिंग' म्हणजे काय? सांस्कृतिक दृष्टिकोणातून लिंगविषयक समानता व भेदांचे स्पष्टीकरण द्या.
- (३) सामाजिक संस्थेच्या भौतिक लक्षणांचा संस्थेच्या कार्यावर कसा प्रभाव होतो ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (४) आक्रमकता म्हणजे काय? आक्रमकतेवर परिणाम करणाऱ्या विविध घटकांच्या भूमिकांची चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 06

[4108] – 3

M.A. (PART - I) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

EP - 403 : Statistical Methods and Psychological

Measurements

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
  - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*
  - (iii) *Use of calculator is allowed.*

Q. 1. Answer **any ten** in about **20** words each.

[20]

- (1) What is the meaning of Percentile Ranks?
- (2) State two uses of statistics in research.
- (3) How many cases would lie below +2z score in a NDC if N = 200 ?
- (4) State the relation between 't' and 'F' ratios while comparing two groups.
- (5) Give two assumptions of one way ANOVA.
- (6) What is the utility of sign test?
- (7) Give two uses of item analysis.
- (8) Name two procedures of studying construct validity.
- (9) What are T scores?
- (10) Name two multiple aptitude tests.

- (11) State one advantage of situational tests.
- (12) What is bias in measurement?
- (13) Give two limitations of self-report inventories.

Q. 2. Answer any two in about 50 words each : **[10]**

- (1) Evaluate the utility of graphical representation of the data.
- (2) What is analysis of covariance?
- (3) State the steps in test construction.
- (4) Explain the uses of special aptitude tests.

Q. 3. Answer any two in about 150 words each : **[20]**

- (1) Some college boys and girls were questioned about their liking for vegetarian food. Their responses and the data are given below. Calculate a suitable statistic and find out if liking for vegetarian food is independent of gender of respondents.

	Do not like	Like	Very much like
	Veg. food	Veg. food	Veg. Food
Boys	15	40	45
Girls	35	50	15

- (2) Describe the Stanford-Binet test and discuss the strengths and weaknesses of individual and group tests.
- (3) State the meaning and utility of norms. Discuss the different types of 'within group' norms.
- (4) Explain the meaning of probability and illustrate the main characteristics of normal distribution curve.

Q.4. Answer any two in about 500 words each :

[30]

- (1) Some school children were given n-Ach test and Anxiety inventory. Their scores on these variables are given below. Find out the degree of association in the variables with the help of a suitable statistic and interpret the results.

n-Ach	Anxiety
12	17
11	18
13	16
15	14
14	13
16	12
18	11
11	19
19	12
12	16

- (2) Discuss the meaning and types of reliability.
- (3) What are projective techniques? Describe and evaluate Rorschach and TAT.
- (4) Illustrate the concepts of bias and fairness in psychological testing.

—————

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) साधे गणकयंत्र वापरण्यास परवानगी आहे.
(४) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे.

प्र. १. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत द्या :

[२०]

- (१) शतमान गुणानुक्रम याचा अर्थ लिहा.
- (२) संख्याशास्त्राचे संशोधनातील दोन उपयोग लिहा.
- (३) प्रसामान्य वितरण वक्रात $+2z$ च्या खाली किती निरीक्षण येतात? ($N = 200$)
- (४) दोन समूहांची तुलना करत असताना 't' आणि 'F' यांमधील संबंध कसा असतो ते लिहा.
- (५) वन-वे-अनोव्हाची दोन गृहीतके लिहा.
- (६) साईन-टेस्टची उपयोगिता लिहा.
- (७) चाचणी प्रश्न विश्लेषणाचे दोन उपयोग लिहा.
- (८) सिद्धांत-संकल्पना-वैधतेचा अभ्यास करण्याच्या दोन पद्धती सांगा.
- (९) 'टी' प्राप्तांक म्हणजे काय?
- (१०) बहुविध अभिक्षमता चाचण्यांची दोन नावे लिहा.
- (११) स्थितिजन्य चाचण्यांचा एक फायदा लिहा.
- (१२) मापनातील पूर्वग्रह म्हणजे काय?
- (१३) स्ववृत्त चाचण्यांच्या दोन मर्यादा लिहा.

प्र. २. कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे द्या : [१०]

- (१) प्रदत्ताच्या आलेखात्मक मांडणीच्या उपयोगितेचे मूल्यांकन करा.
- (२) सहप्रचरण विश्लेषण म्हणजे काय?
- (३) चाचणी विकासातील अवस्था लिहा.
- (४) विशेष अभिक्षमता चाचण्यांचे उपयोग स्पष्ट करा.

प्र. ३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे द्या : [२०]

- (१) काही महाविद्यालयीन मुले व मुलींच्या शाकाहारी खाण्याविषयीच्या आवडींचा अभ्यास केला असता मिळालेला प्रदत्त खाली दिला आहे. योग्य त्या संख्याशास्त्रीय चाचणीचा वापर करून, शाकाहारी खाद्यांविषयी च्या आवडीनिवडी लिंगसापेक्ष आहेत काय हे शोधा.

शाकाहारी खाद्यपदार्थ

	आवडत नाहीत	आवडतात	खूप आवडतात
मूले	१५	४०	४५
मुली	३५	५०	१५

- (२) स्टॅनफोडे-बिने यांच्या चाचणीचे वर्णन करा व व्यक्तिगत व समूह चाचण्यांची बलस्थाने व मर्यादा यांची चर्चा करा.
- (३) चाचणी मानदंडांचा अर्थ व उपयोगिता याविषयी लिहा. वेगवेगळ्या समूह-अंतर्गत मानदंड प्रकारांची चर्चा करा.
- (४) 'संभाव्यता' या संकल्पनेचा अर्थ स्पष्ट करा व प्रसामान्य विचलन वक्राची मुख्य वैशिष्ट्ये विशद करा

प्र. ४. कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे द्या : [३०]

- (१) काही शालेय विद्यार्थ्यांना संपादन गरज चाचणी व चिंतामापन चाचणी देण्यात आली. दोन्ही चाचण्यावरील त्यांचे प्राप्तांक खाली दिले आहेत. दोन्ही परिवर्तनांकां मधील साहचर्य पातळी योग्य त्या संख्याशास्त्रीय पद्धतीच्या आधारे शोधा व फलितांचा अर्थ स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 06

संपादन गरज चाचणी	चिंतामापन चाचणी
n-Ach test	Anxiety test
12	17
11	18
13	16
15	14
14	13
16	12
18	11
11	19
19	12
12	16

- (२) विश्वसनीयतेचा अर्थ सांगून तिच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
- (३) प्रक्षेपण तंत्रे म्हणजे काय? रोशा व टी.ए.टी. या चाचण्यांचे वर्णन व मूल्यांकन करा.
- (४) मनोमापन चाचण्यांमधील पूर्वग्रह संकल्पना व न्यायया बाबींविषयी चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 4

M.A. (PART - I) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP 404 : Research Methodology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *Attempt all the questions.*

(ii) *Figures to the right of each question indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) State one difference between Pure research and Applied research.
- (2) Give two limitations of paired comparison method.
- (3) State the limitations of equal appearing interval scale.
- (4) Name any two techniques of controlling variance.
- (5) What is Experimental Design?
- (6) Differentiate between randomized design and matched group design.
- (7) Give two advantages of factorial design.
- (8) Define quasi experimental design.
- (9) Give the appropriate example of one group pre-test and post-test design.
- (10) What is the meaning of rotation in factor analysis?
- (11) State two applications of discriminant functional analysis.
- (12) What is multidimensional scaling?
- (13) Give APA format for writing reference of two authors's article in a journal.

[4108] – 4

Page 1

P.T.O.

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Explain equal appearing intervals and its uses in scaling.
- (2) Explain different types of control procedures in experimental design.
- (3) What are main characteristics of quasi-experimental design?
- (4) Write the phases in planning psychological research.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Discuss the importance of ethical issues in psychological research.
- (2) How would you distinguish between direct and indirect scaling.
- (3) Describe in brief two quasi experimental designs.
- (4) Write on important precautions for writing research report with appropriate steps.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) What are the survey research designs? Explain cross-sectional, successive independent samples, and longitudinal designs, with its utility.
- (2) Discuss different types of multigroup designs with single independent variables with example.
- (3) Describe factor analysis as a method of data analysis and discuss the need for extraction of factors and rotation methods in factor analysis.
- (4) What are the uses of computer in research? Discuss the precautions and limitations in using computer in research.

_____

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) सैद्धान्तिक संशोधन व उपयोजित संशोधन यांतील एक भेद लिहा.
- (२) युगम तुलना पद्धतीच्या दोन मर्यादा लिहा.
- (३) समदर्शी अंतराल मापनीच्या दोन मर्यादा लिहा.
- (४) प्रचरण नियंत्रणाच्या दोन तंत्रांची नावे लिहा.
- (५) प्रायोगिक आराखडा म्हणजे काय?
- (६) अनियत गट आखणी आणि अनुरूप समूह आखणी यांच्यातील भेद लिहा.
- (७) घटकानुसारी आखणीचे दोन फायदे लिहा.
- (८) तत्सम प्रायोगिक आराखड्याची व्याख्या द्या.
- (९) एक समूह पूर्व चाचणी व उत्तरचाचणीच्या आराखड्यांची योग्य उदाहरणासह मांडणी करा.
- (१०) घटक विश्लेषणात चक्रवर्तनाचा अर्थ काय आहे?
- (११) भेदनिक कार्मिक विश्लेषणाचे दोन उपयोग लिहा.
- (१२) बहुमितीय मापनी म्हणजे काय?
- (१३) दोन लेखकांनी लिहिलेल्या संशोधन पत्रिकेतील लेखाबातची संदर्भसूची ए.पी.ए. प्रारूपानुसार लिहा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) समदर्शी अंतराल मापनीचे उपयोग स्पष्ट करा.
- (२) प्रयोग आराखड्यातील नियंत्रण पद्धतीच्या प्रकारांचे वर्णन करा.
- (३) तत्सम प्रायोगिक आराखड्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
- (४) मानसशास्त्रीय संशोधन नियोजना तील टप्प्याबाबत लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) मानसशास्त्रीय संशोधनातील नैतिक मूल्यांची चर्चा करा.
- (२) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष मापनीतील भेद तुम्ही कसा मांडाल?
- (३) दोन तत्सम प्रायोगिक आरखड्यांविषयी थोडक्यात वर्णन करा.
- (४) संशोधन अहवालाच्या योग्य पायऱ्यांबाबत महत्त्वाच्या दक्षतांसह लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) सर्वेक्षण संशोधन आराखडे म्हणजे काय? छेदक विश्लेषण आखणी, क्रमिक स्वतंत्र नमुना आखणी व अनुकालिक संशोधन पद्धतींची त्यांच्या उपयोगितेसह स्पष्टीकरण द्या.
- (२) एक स्वतंत्र परिवर्तीय बहुसमूही आराखड्याच्या विविध प्रकारांचे उदाहरणासह वर्णन करा.
- (३) घटक विश्लेषण, एक पद्धती म्हणून वर्णन करा. घटक विश्लेषणात घटक काढणे व घटक चक्रवर्तन पद्धती वापरणे याविषयी चर्चा करा.
- (४) संशोधनात संगणकाचे उपयोग कोणते आहेत? संशोधनात संगणक वापरताना कोणत्या दक्षता व मर्यादा पाळायच्या याबद्दल चर्चा करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 5

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 50 : Personality, Motivation and Emotion)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) Attempt *all* the questions.

(ii) Marks are indicated on the right side of the questions.

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) What are the three personality types according to Sheldon?
- (2) What are the three major adjustment techniques given by Horney?
- (3) What is the meaning of the term 'Logo Therapy'?
- (4) What is Psychopharmacology?
- (5) What is Dissonance?
- (6) What is meant by REM sleep?
- (7) What is the role of the lateral hypothalamus in hunger?
- (8) What role do Endorphins play?
- (9) If a person has suffered brain damage, he shows "emotional indifference". Which of the two hemispheres is likely to be damaged?
- (10) What is negative reinforcement according to Skinner?
- (11) Which test of motivation was given by McClelland?
- (12) What is confrontative coping according to Lazarus?
- (13) Give an example of a self-report measure of personality.

Q. 2. Answer **any two** of the following in about **50** words each : **[10]**

- (1) What are behavioral assessment techniques?
- (2) Write a note on psychophysiology?
- (3) What is meant by the socio-cultural approach to the study of motivation and emotion?
- (4) How do cognitions affect emotional experience according to Schachter and Singer?

Q. 3. Answer **any two** of the following in about **150** words each : **[20]**

- (1) Explain Bandura's concept of observational learning?
- (2) What is the relationship between anger and health?
- (3) Explain the neural and peripheral mechanisms of Thirst?
- (4) Explain MacLean's concept of the Visceral Brain.

Q. 4. Answer **any two** of the following in about **500** words each : **[30]**

- (1) Explain with critical evaluation the nature-nurture controversy in the study of personality.
- (2) Explain the concept of self as given by humanistic thinkers.
- (3) Explain the role of hormonal factors in emotion?
- (4) What is Stress? Explain with illustrations the stress-illness link.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण २० शब्दांत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) शेल्डनसूचित व्यक्तिमत्त्वाचे तीन प्रकार कोणते?
- (२) हॉर्नेने समायोजनाची कोणती तीन महत्त्वाची तंत्रे सुचविली आहेत?
- (३) 'लेगो थेरपी' या संज्ञेचा अर्थ काय?
- (४) मानसऔषधशास्त्र म्हणजे काय?
- (५) विसंबाद (Dissonance) म्हणजे काय?
- (६) REM निद्रा म्हणजे काय?
- (७) क्षुधेबाबत पार्श्वी अधश्चेता क्षेपकाची भूमिका कोणती आहे?
- (८) एन्डॉर्फिन्सचे कार्य काय?
- (९) मेंदूला इजा झालेले व्यक्ती जर 'भावनिक उदासीनता' दर्शवित असेल, तर तिच्या मेंदूच्या कोणत्या गोलाधार्ताला इजा झाली असण्याची शक्यता आहे?
- (१०) स्कान्हरच्या मते ऋणात्मक प्रबलन म्हणजे काय?
- (११) मॅकलेलँडने कोणती प्रेरणा चाचणी तयार केली?
- (१२) लॅझारसच्या मते सन्मुखी प्रतियोजन म्हणजे काय?
- (१३) व्यक्तिमत्त्वाच्या स्व-वृत्त मापनीचे एक उदाहरण द्या.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण ५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [१०]

- (१) वर्तन मूल्यांकन तंत्रे कोणती?
- (२) मानस-शरीरक्रियाशास्त्रावर टीप लिहा.
- (३) प्रेरण व भावना यांच्या अभ्यासाविषयीचा सामाजिक-सांस्कृतिक दृष्टिकोन म्हणजे काय?
- (४) शॅक्टर आणि सिंगर यांच्या मते भावनिक अनुभवावर बोधनाचा कोणता परिणाम होतो?

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण १५० शब्दांत उत्तरे लिहा : [२०]

- (१) बांडुरांची निरीक्षणात्मक अध्ययन संकल्पना स्पष्ट करा.
- (२) क्रोध आणि आरोग्य यांमध्ये कोणता संबंध आहे?
- (३) तहानेबाबतची चेतनी आणि परिधीय यंत्रणा स्पष्ट करा.
- (४) मॅकक्लीनची आंतरांगी मेंदूची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी साधारण ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) व्यक्तिमत्त्वविषयक सृष्टी-पुष्टी विवाद टीकात्मक मूल्यमापनासह स्पष्ट करा.
- (२) मानवतावादी विचारवंतांनी सुचविलेली 'स्व'ची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) भावनेतील हार्मोन घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (४) मानसिक ताण म्हणजे काय? ताण-आजार संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 6

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 520 : Basics of Educational Psychology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *Attempt all the questions.*

(ii) *Marks are indicated on the right side of the questions.*

Q. 1. Answer any ten of the following in about 20 words each :

[20]

- (1) Define Gender.
- (2) Define Home.
- (3) What is academic self concept?
- (4) Enumerate the dimensions of school organizational climate.
- (5) Draw a diagram of information processing model.
- (6) Give four advantages of programmed learning.
- (7) What are advance organizers?
- (8) What is the difference between drop-out and failure?
- (9) What is underachievement?
- (10) Draw a neat diagram of Guilford's model.
- (11) Name basic concepts of Spearman's model of intelligence.
- (12) Define achievement motivation.
- (13) Draw a diagram for showing dimensions of education.

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) How does rural environment affect learning?
- (2) What are the functions of evaluation?
- (3) What are the reasons of student indiscipline in college?
- (4) Discuss need of guidance in secondary schools in India.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) How does student - student interaction affect learning?
- (2) Discuss and evaluate Bruner's discovery learning.
- (3) Describe various interpersonal skills in classroom management.
- (4) Discuss the concept functions and applications of remedial teaching.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Discuss teacher centered techniques of teaching. Compare and contrast them with student centered techniques.
- (2) Discuss and critically evaluate use of standardized tests in schools in India.
- (3) Describe applications of intelligence testing in primary schools. Evaluate its utility and drawbacks.
- (4) Discuss Das's model of intelligence along with its criticism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) 'लिंगभावा'ची (जेंडर) व्याख्या द्या.
- (२) 'घरा'ची व्याख्या द्या.
- (३) विद्याविषयक स्वसंकल्पना म्हणजे काय?
- (४) शालेय संघटनाच्या वातावरणाच्या पैलूंची यादी करा.
- (५) माहिती संस्करण प्रारूपाची आकृती काढा.
- (६) क्रमान्वित अध्ययनाचे चार फायदे सांगा.
- (७) पूर्व संघटन म्हणजे काय?
- (८) निर्गत छात्र व अपयशी छात्र यांतील फरक कोणता?
- (९) अवसंपादन म्हणजे काय?
- (१०) गिल्फोर्डच्या प्रारूपाची व्यवस्थित आकृती काढा.
- (११) स्पिरमनच्या बुद्धिमत्तेच्या प्रारूपातील मूलभूत संकल्पना लिहा.
- (१२) संपादन प्रेरणाची व्याख्या द्या.
- (१३) शिक्षणाचे पैलू आकृतीद्वारे स्पष्ट करा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) ग्रामीण वातावरण अध्ययनावर कसा परिणाम घडवते?
- (२) मूल्यमापनाची कार्ये कोणती?
- (३) महाविद्यालयातील विद्यार्थी बेशिस्तीची कारणे कोणती?
- (४) भारतातील माध्यमिक शाळांतील मार्गदर्शनाच्या गरजेची चर्चा करा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) विद्यार्थी-विद्यार्थी आंतरक्रियेचा अध्ययनावर कसा परिणाम होतो?
- (२) ब्रूनरच्या शोध अध्ययन पद्धतीची चर्चा करून मूल्यमापन करा.
- (३) वर्गनियंत्रणातील आंतरव्यक्तिक कौशल्यांचे वर्णन करा.
- (४) सुधारोद्देशी अध्यापनाची संकल्पना, कार्य व उपयोजनाचे वर्णन करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा : [३०]

- (१) शिक्षक केंद्रित अध्यापन पद्धतीची चर्चा करा. त्यांची विद्यार्थी केंद्रित अध्यापन पद्धतीशी तुलना करा.
- (२) भारतामध्ये शाळ्यंत प्रमाणित चाचण्यांचा वापर यासंबंधी चर्चा करून सटीक मूल्यमापन करा.
- (३) बुद्धिमापन चाचण्यांचे प्राथमिक शाळेतील उपयोजन लिहा. त्यांची उपयुक्तता व तोटे लिहा.
- (४) दास यांच्या बुद्धिमत्ता प्रारूपाची चर्चा करून त्यावरील टीकेचे विवरण लिहा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 7

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 530 : Psychopathology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *Attempt all the questions.*

(ii) *Marks are indicated on the right side of the question.*

Q. 1. Answer any ten of the following in about 20 words each :

[20]

- (1) What is an Anxiety Disorder?
- (2) What is meant by bipolar mood disorder?
- (3) List types of Schizophrenia.
- (4) What is the definition of mental retardation?
- (5) What is Fugue?
- (6) Define Suicide.
- (7) What is a Delusion?
- (8) What is a learning disorder?
- (9) Name two childhood disorders.
- (10) Write the full form of HIV.
- (11) What does behavioural medicine mean?
- (12) List the psychological aspects of AIDS (any four).
- (13) Name the psychological treatment for AIDS/HIV (any two).

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Describe the short term effects of alcoholism.
- (2) Describe the symptoms of catatonic schizophrenia.
- (3) What is the “delusion of grandeur”?
- (4) What does the primary care and prevention for community include?

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) What is a Phobia? How does claustrophobia develop?
- (2) What are the preventive measures of suicide?
- (3) What is the treatment given to a psychopath?
- (4) Describe any one disorder of old age?

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) What are the research methods used in psychopathology?
- (2) What is stress? Describe in detail a method to reduce it.
- (3) Discuss treatment strategies for any one sexual disorder.
- (4) Describe childhood disorders briefly along with brief description of treating these disorders.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) चिंताविकृती म्हणजे काय?
- (२) उभयावस्था भावविकृती म्हणजे काय?
- (३) छिन्नमनस्कतेच्या प्रकारांची नावे सांगा.
- (४) मतिमंदत्वाची व्याख्या सांगा.
- (५) विस्मृतिखंड (Fugue) म्हणजे काय?
- (६) आत्महत्येची व्याख्या सांगा.
- (७) विभ्रम म्हणजे काय?
- (८) अध्ययन विषयक विकृती म्हणजे काय?
- (९) कोणत्याही दोन बाल्यकालीन विकृतींची नावे सांगा.
- (१०) HIVचे पूर्ण नाव सांगा.
- (११) वर्तनविषयक औषधोपचार म्हणजे काय?
- (१२) एड्सचे मानशास्त्रीय पैलू सांगा (कोणतेही चार).
- (१३) एड्स / एच. आय. व्ही. साठीच्या मानसशास्त्रीय उपचारांची नावे सांगा
(कोणतेही दोन).

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा :

[१०]

- (१) मद्याधीनतेचे अल्पकालीन परिणाम वर्णन करा.
- (२) ताण अवरुद्ध छिन्नमनस्कतेची लक्षणे वर्णन करा.
- (३) 'महानता विभ्रम' म्हणजे काय?
- (४) समुदायाची प्राथमिक काळजी आणि प्रतिबंधन यांमध्ये कशाचा समावेश होतो?

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) अनिवार्य भीती म्हणजे काय? बंद जागेची अनिवार्य भीती कशी विकसित होते?
- (२) आत्महत्येचे प्रतिबंधात्मक उपाय सांगा.
- (३) समाजविघातक व्यक्तीला कोणते उपचार दिले जातात?
- (४) वृद्धावस्थेशी संबंधित कोणतीही एक विकृती वर्णन करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा :

[३०]

- (१) मनोविकृतिशास्त्रात कोणत्या संशोधन पद्धती वापरल्या जातात?
- (२) ताण म्हणजे काय? ताण कमी करण्याच्या पद्धतींचे सविस्तर वर्णन करा.
- (३) कोणत्याही एका लैंगिक विकृतीसाठीच्या उपचार तंत्राची चर्चा करा.
- (४) बाल्यकालीन विकृती व त्यावरील उपचार यांचे थोडक्यात वर्णन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 8

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 540 : Personnel Psychology)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) Attempt *all* the questions.
  - (ii) Figures to the right indicate full marks.
  - (iii) Draw diagrams wherever necessary.

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) Give two objectives of job evaluation.
- (2) Give two assumptions of classical theory of decision making.
- (3) What is critical incident technique?
- (4) Define job evaluation.
- (5) Enumerate various types of situational tests used for managerial selection.
- (6) What are two strengths of non-analytical methods of job evaluation?
- (7) What is multiple cut - off model in making selection decision.
- (8) Define group decision making.
- (9) Define job stress.
- (10) State one advantage of multiple cut - off model in making selection decision.
- (11) Give names of two interest inventories used in employee selection.

[4108] – 8

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

(12) What is bonded rationality?

(13) State two limitations of business games as a method of selection.

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) Describe the consequences of job stress.
- (2) What are the uses of job evaluation?
- (3) Evaluate the process of group decision making.
- (4) State the steps in installation of job evaluation system.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Describe and state the importance of in - basket exercise in managerial selection.
- (2) Explain and evaluate the technical conference and diary method of job analysis.
- (3) Describe behavioural theory of decision making.
- (4) Discuss the role of organizations in reducing job stress.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Define personnel psychology and discuss the scope and functions of personnel psychology.
- (2) Define recruitment planning. Describe the different selection methods.
- (3) Justify the identification of training needs and discuss the different methods of training.
- (4) Explain performance appraisal. Describe objective and development of performance appraisal system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) कार्य-मूल्यमापनाची दोन उद्दिष्टे लिहा.
- (२) निर्णयनाच्या अभिजात सिद्धांताची दोन गृहीततत्त्वे लिहा.
- (३) क्रांतिक प्रसंग तंत्र म्हणजे काय?
- (४) कार्य-मूल्यमापनाची व्याख्या लिहा.
- (५) व्यवस्थापक निवडीसाठी वापरल्या जाणाऱ्या विविध प्रकारच्या पारिस्थितिक चाचण्या लिहा.
- (६) कार्य-मूल्यमापनाच्या अ-विश्लेषणात्मक पद्धतींची दोन शक्तीस्थळे कोणती?
- (७) निवडविषयक निर्णय घेण्यातील बहुविध क्रांतिक-प्राप्तांक प्रारूप काय आहे?
- (८) समूह निर्णयनाची व्याख्या लिहा.
- (९) कार्य-तणावाची व्याख्या लिहा.
- (१०) निवडविषयक निर्णयनातील बहुविध क्रांतिक-प्राप्तांक प्रारूपाचा एक फायदा लिहा.
- (११) कर्मचारी निवडीत वापरल्या जाणाऱ्या दोन अभिरुची चाचण्या लिहा.
- (१२) बांधील समर्थन म्हणजे काय?
- (१३) एक निवडपद्धती म्हणून व्यवसाय-खेळाच्या दोन मर्यादा सांगा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[१०]

- (१) कार्य-ताणाचे परिणाम सांगा.
- (२) कार्य-मूल्यमापनाचे उपयोग कोणते?
- (३) समूह निर्णयन प्रक्रियेचे मूल्यमापन करा.
- (४) कार्य-मूल्यमापन समष्टी उभारण्यातील टप्पे सांगा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[२०]

- (१) व्यवस्थापक निवडीत वापरल्या जाणाऱ्या 'टोपलीतील समस्या' पद्धतीचे वर्णन करून महत्त्व विशद करा.
- (२) कार्य-विश्लेषणाच्या तांत्रिक परिषद व दैनंदिनी पद्धती स्पष्ट करून त्यांचे मूल्यमापन करा.
- (३) निर्णयनाची वर्तनवादी उपपत्ती वर्णन करा.
- (४) कार्य-ताण कमी करण्यातील संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा :

[३०]

- (१) कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. कर्मचारी मानसशास्त्राची व्याप्ती व कार्ये यांची चर्चा करा.
- (२) कर्मचारी भरती नियोजनाची व्याख्या लिहा. विविध निवड पद्धतींचे वर्णन करा.
- (३) प्रशिक्षण गरजा हेरण्याचे समर्थन करा. प्रशिक्षणाच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
- (४) कार्यनिर्वर्तन निर्धारण स्पष्ट करा. निर्वर्तन निर्धारण समष्टीचे उद्दिष्ट लिहून ती कशी विकसित केली जाते याचे वर्णन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4108] – 9

M.A. (PART - II) Examination – 2012

PSYCHOLOGY

(EP - 550 : Counselling Process and Assessment)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *Attempt all the questions.*

(ii) *Marks are indicated on the right side of the question.*

Q. 1. Answer any ten of the following in about 20 words each :

[20]

- (1) Define Counselling.
- (2) What is the difference between SPM and CPM tests?
- (3) Mention the categories of questions which can be asked in counselling.
- (4) Name four sub-tests of Culture Fair Intelligence Test.
- (5) In REBT, what is the meaning of A, B, and C.
- (6) Name the tests used for predicting school and college performance.
- (7) What is Paralinguistics?
- (8) Give four applications of hypnotherapy.
- (9) Name two types of learning disability.
- (10) Define life script with reference to TA.
- (11) Define behavioural assessment.
- (12) What is Play Therapy?
- (13) What is the basic assumption of Multimodal Therapy?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer any two of the following in about 50 words each : [10]

- (1) What is the right time to set the goals in counselling?
- (2) State the applications of Yoga therapy.
- (3) In which conditions behavioral psychotherapy is used for clients?
- (4) What is the purpose of letter writing in counselling.

Q. 3. Answer any two of the following in about 150 words each : [20]

- (1) Discuss any two behavioural therapy techniques.
- (2) Explain ethical principles of counselling.
- (3) Describe Wechsler's Adult Intelligence Scale.
- (4) Discuss the applications of dance and music therapies.

Q. 4. Answer any two of the following in about 500 words each : [30]

- (1) Describe and evaluate 16 PF as a personality assessment tool.
- (2) Discuss 'In-Depth Exploration' as a second stage of counselling.
- (3) Illustrate how GATB can be used for educational and vocational guidance.
- (4) Explain person - centered therapy of counselling.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र. १. खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा :

[२०]

- (१) समुपदेशनाची व्याख्या द्या.
- (२) SPM व CPM या चाचण्यांमध्ये काय फरक आहे?
- (३) समुपदेशनामध्ये विचाल्या जाणाऱ्या प्रश्नांचे प्रकार सांगा.
- (४) संस्कृती न्याय्य बुद्धिचाचणीतील चार उपचाचण्यांची नावे सांगा.
- (५) REBT मध्ये A, B आणि C चा अर्थ काय असतो?
- (६) शालेय व महाविद्यालयीन निर्वर्तनाचे भविष्यकथन करणाऱ्या चाचण्यांची नावे सांगा.
- (७) परालिंग्विस्टिक्स म्हणजे काय?
- (८) संमोहन उपचार पद्धतीचे चार उपयोग सांगा.
- (९) अध्ययन अक्षमतेचे दोन प्रकार सांगा.
- (१०) टी. ए. च्या संदर्भात लाईफ स्क्रिप्टची व्याख्या द्या.
- (११) वर्तन गुणमापनाची व्याख्या द्या.
- (१२) क्रीडा उपचार म्हणजे काय?
- (१३) मल्टीमोडल थेरपीचे मूलभूत गृहीत तत्त्व सांगा.

प्र. २. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा : [१०]

- (१) ध्येयनिश्चिती करण्यासाठी समुपदेशन प्रक्रियेतील कोणती वेळ अचूक असते?
- (२) योग उपचाराची उपयोजने सांगा.
- (३) कोणत्या परिस्थितीत सल्लार्थीला वर्तनविषयक मानसोपचारपद्धती दिली जाते?
- (४) समुपदेशनातील पत्र लेखनाचे हेतू सांगा.

प्र. ३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा : [२०]

- (१) कोणत्याही दोन वर्तनविषयक उपचार तंत्रांची चर्चा करा.
- (२) समुपदेशनाची नैतिक तत्त्वे स्पष्ट करा.
- (३) वेश्लर यांच्या प्रौढांच्या बुद्धिमापन श्रेणीचे वर्णन करा.
- (४) संगीत व नृत्य उपचारांच्या उपयोजनांची चर्चा करा.

प्र. ४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा : [३०]

- (१) व्यक्तिमत्व गुणमापनाचे एक साधन म्हणून 16 PF चे वर्णन व मूल्यमापन करा.
- (२) 'इन डेपथ एक्सप्लोरेशन' या समुपदेशनाच्या दुसऱ्या अवस्थेची चर्चा करा.
- (३) शैक्षणिक व व्यावसायिक मार्गदर्शनासाठी GATBचा वापर कसा केला जातो ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (४) समुपदेशनाची व्यक्ति-केंद्रित उपचारपद्धती स्पष्ट करा.

